

Kopioisto ry

Lausunto 20.3.2026

Avoin tiede, kuulemiskierros [osalinjauksen päivityksestä](#)

LEHTI- JA KONFERENSSIARTIKKELEIDEN AVOIN SAATAVUUS

Kommentoi tavoitetta 1 toimenpiteineen:

Kopioisto ry kiittää mahdollisuudesta kommentoida osalinjauksen päivitystä.

Kopioisto ry on Suomen luovaa alaa laajimmin edustava tekijänoikeuksien [yhteishallinnointiorganisaatio](#)¹, joka mahdollistaa julkaisujen ja audiovisuaalisten teosten vaivattoman ja kattavan käytön eri sektoreilla sekä huolehtii, että oikeudenhaltijat saavat heille kuuluvat korvaukset. Vuonna 1978 perustettuun Kopioistoon kuuluu 44 eri kulttuurin ja viestinnän alojen järjestöä. Kopioisto edustaa valtakirjojen perusteella yli 90 000 kotimaista luovan alan tekijää, kustantajaa ja esittävää taiteilijaa sekä kansainvälisten järjestöjen kanssa tehtyjen edustavuussopimusten kautta ulkomaalaisia tekijöitä ja kustantajia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on hyväksynyt Kopioiston tekijänoikeuslain 26 §:ssä tarkoitetuksi [sopimuslisenssiorganisaatioksi](#)² useilla käyttöalueilla, kuten kopioinnissa opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa. Sopimuslisenssiaseman perusteella Kopioisto voi myöntää keskitetysti käyttöluvia myös sellaisten oikeudenhaltijoiden puolesta, joita se ei suoraan valtakirjoilla edusta. Luvillamme oppilaitokset, tutkimuslaitokset ja muut organisaatiot voivat käyttää tekijänoikeuden suojaamia teoksia laajasti ja oikeusvarmasti.

Tavoite 1: Kaikki uudet artikkeli- ja konferenssijulkaisut ovat välittömästi ja kestävästi avoimesti saatavilla.

Ehdotettu osalinjauksen kirjaus edellyttää, että kaikki uudet artikkelit ovat välittömästi avoimia joko julkaisijan kanavassa tai välittömästi rinnakkaistallennettuina ilman embargoa. Tämä kaventaa kustantajien ja tekijöiden sopimusvapautta ja heikentää mahdollisuuksia kattaa toimitus-, tuotanto- ja pitkäaikaissaatavuuden kustannuksia. Käytännössä, jos käyttö tapahtuu maksuttoman rinnakkaisversion kautta, kustantajan oman kanavan tilaustuotot, kävijäliikenne ja niihin perustuvat tulot heikkenevät.

Avoimuus on kaikkien yhteinen tavoite, ja haluamme edistää sitä tavalla, joka turvaa myös kotimaisen tieteellisen julkaisutoiminnan kestävyys ja elinvoiman. Avoin saatavuus voidaan toteuttaa myös sopimukseen perustuvana, yhteistyössä rakennettavalla mallilla, jossa välitön avoimuus toteutetaan kollektiivisella sopimuksella ja korvauksella. Kopioisto edustaa laajasti kotimaisten tieteellisten julkaisujen kustantajia ja artikkeleiden kirjoittajia heidän valtakirjalla

¹ [Yhteishallinnointi - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö](#)

² [Tekijänoikeusjärjestöt - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö](#)

Kopioiston hallinnoitavaksi antamien oikeuksien perusteella. Sopimukseen perustuvalla ratkaisulla turvataan kotimaisen tieteellisen julkaisutoiminnan rahoitus ja toimintaedellytykset.

Sopimusratkaisussa taho, joka haluaa edellyttää välitöntä avoimuutta (esim. FinELib, tutkimusorganisaatio tai tutkimusrahoittaja), sopii kotimaisten tieteellisten julkaisujen kustantajien ja artikkeleiden kirjoittajien tekijänoikeuksia hallinnoivan tahon, esim. Kopioiston, kanssa kotimaisten tieteellisten artikkelien avoimesta rinnakkaisesta julkaisemisesta sovitulla julkaisukanavalla (esim. Journal.fi) ja maksaa korvauksen avoimesta julkaisemisesta tämän tahon kautta julkaisijoille. Tässä sopimusmallissakin artikkelit voidaan avata viipymättä, tieto on saatavilla netissä välittömästi ja yksittäisille käyttäjille maksutta. Käyttöoikeuksista sovitaan sopimuksella, eikä CC-lisenssi ole välttämätön, koska verkossa saatavilla olevien artikkelien opetus- ja tutkimuskäyttö on jo katettu kopiointiluvalla. Sopimusmalli turvaa tekijöiden ja kustantajien oikeudet ja kestävän kotimaisen tieteellisen julkaisemisen edellytykset.

Tutkijoiden koulutuksen ja tiedonsaannin lisääminen on tärkeää ja kannatettavaa. Haluamme kuitenkin korostaa, että tutkijoille järjestettävissä koulutuksissa ja viestinnässä tulee tuoda esille erityisesti julkaisemiseen ja tekoälyn käyttöön liittyvät tekijänoikeuskysymykset sekä tasapuolisesti eri julkaisukanavat ja lisenssi- ja sopimusvaihtoehdot.

Ehdotamme, että tavoitteen 1 toimenpiteisiin lisätään seuraava uusi toimenpide:

“Välittömän avoimuuden toteuttamiseksi voidaan käyttää myös kollektiivista sopimusmallia, jossa välittömän avoimuuden edellyttävä taho sopii kotimaisten tieteellisten julkaisujen kustantajien ja artikkeleiden kirjoittajien tekijänoikeuksia hallinnoivan tahon (esim. Kopioisto) kanssa avoimesta rinnakkaisesta julkaisemisesta sovitulla kotimaisella julkaisukanavalla (esim. Journal.fi). Käyttöoikeuksista sovitaan sopimuksessa ja oikeudenhaltijoille (tekijöille ja kustantajille) maksetaan kollektiivinen korvaus sopimuksen mukaisesti.”

Ehdotamme, että toimenpiteen 2 loppuun lisätään:

“FinELibin tiedelehtisopimukseen sisältyy oikeus julkaista kaikki artikkelit joko välittömästi avoimina tiedelehdessä tai rinnakkaistallentaa ne ilman julkaisuviivettä Creative Commons (CC) -lisenssillä. **Avoimuus tai rinnakkaistallentaminen välittömästi tai julkaisuviiveellä voidaan toteuttaa myös sopimusperusteisesti, ilman tietyn standardilisenssin (esim. CC-lisenssin) pakollisuutta, edellyttäen että avoin saatavuus ja sallitut käyttötavat määritellään sopimuksessa.**”

Ehdotamme, että toimenpiteen 4 loppuun lisätään:

“Rinnakkaistallennus voidaan toteuttaa myös kollektiivisessa sopimuksessa määritellyin ehdoin siten, että kustantajan ja tekijöiden oikeudet turvataan ja alkuperäinen kustantaja merkitään aina lähde- ja viitetietoihin.”

Ehdotamme, että toimenpidetietoihin 5 ja 6 loppuun lisätään:

“Koulutuksessa ja ohjauksessa tuodaan esiin myös kollektiiviseen sopimukseen perustuvat avoimuuskanavat (esim. Journal.fi), jolloin tutkijat voivat priorisoida kanavia, joissa oikeuksien hallinta ja avoimuus toteutuvat sopimuksella.”

Ehdotetuilla lisäyksillä turvataan kotimaisen julkaisutoiminnan kestävyys ja varmistetaan avoimuus tuomalla selkeästi esille, että avoimuus voidaan toteuttaa myös kollektiivisen sopimuksen kautta,

jolloin käyttöehdot ja korvaukset määritellään sopimuksella. Myös kollektiivisen sopimuksen mallissa tieto on saatavissa avoimesti, välittömästi ja yksittäiselle käyttäjälle maksutta.

Kommentoi tavoitetta 2 toimenpiteineen:

Tavoite 2: Tieteellisen julkaisemisen kokonaiskustannukset ovat läpinäkyviä ja julkisia.

-

Kommentoi tavoitetta 3 toimenpiteineen:

Tavoite 3: Tutkimusyhteisö tukee avointa julkaisuinfrastruktuuria ja luo rahoitusmalleja Suomessa julkaistavien tutkimusartikkeleiden välittömän avoimuuden varmistamiseksi kestäväällä tavalla

Tavoitteen päämäärä – välittömän avoimuuden varmistaminen kestäväällä tavalla – on kannatettava. Jotta avoimuus ja siihen liittyvät linjaukset ja suositukset, jotka usein koetaan käytännössä velvoittaviksi, eivät syventäisi kotimaisten tieteellisten julkaisujen taloudellista ahdinkoa, on varmistettava, että kotimaisten tieteellisten julkaisujen rahoitusmalli on ratkaistu.

Ehdottamamme kollektiivinen sopimusmalli olisi tähän toimiva ja kestävä ratkaisu: taho, joka edellyttää välitöntä avoimuutta (esim. FinELib, tutkimusorganisaatio tai tutkimusrahoittaja), kotimaisten tieteellisten julkaisujen kustantajien ja artikkeleiden kirjoittajien tekijänoikeuksia hallinnoivan tahon (esim. Kopioisto) kanssa avoimesta rinnakkaisjulkaisemisesta sovitulla kotimaisella kanavalla (esim. Journal.fi) ja maksaa korvauksen avoimesta julkaisemisesta. Korvaus kanavoidaan oikeudenhaltijoille ja käyttöehdot määritellään sopimuksessa. Sopimusmalli mahdollistaa välittömän avoimuuden ja yksittäisille käyttäjille maksuttomuuden, vahvistaa kansallista infrastruktuuria ja säilyttää elinvoimaisen kotimaisen julkaisutoiminnan (mukaan lukien pitkäaikaissaatavuuden).

Ehdotetaan, että tavoitteeseen 3 lisätään uusi toimenpide:

“Avoimuuden rahoitus- ja oikeudenhallintamekanismina voidaan myös hyödyntää kotimaisten tieteellisten julkaisujen kustantajien ja artikkeleiden kirjoittajien tekijänoikeuksia hallinnoivan tekijänoikeusjärjestön kanssa sovittua kollektiivista sopimus- ja rahoitusmallia, jossa avoin saatavuus toteutetaan sovitulla kotimaisella alustalla, käyttöoikeudet ja korvaukset määritellään sopimuksessa ja korvaukset kanavoidaan tekijöille ja kustantajille.”

Ehdotetulla lisäyksellä turvataan kotimaisen julkaisutoiminnan kestävyys tuomalla selkeästi esille, että avoimuus voidaan toteuttaa myös kollektiivisen sopimuksen kautta.

Kommentoi tavoitetta 4 toimenpiteineen:

Tavoite 4: Kaikille uusille tutkimusjulkaisuille määritellään avoimuuden takaava lisenssi (käyttölupa)

Tavoitteen mukainen lisenssiajattelu on tärkeä, mutta CC-lisenssin de facto -ensisijaisuus kaventaa sopimusvapautta ja mahdollistaa laajat uudelleenkäytöt, mikä heikentää kotimaisten tieteellisten julkaisujen lisensointi- ja tulopotentialiaa. Toimenpiteessä 1 ehdotettu FinELib-sopimukseen kirjattava vaatimus oikeudesta julkaista kaikki artikkelit avoimina tai

rinnakkaistallentaa ne viipymättä CC-lisenssillä asettaisi yksipuolisia ehtoja tutkijoille ja kustantajille ja puuttuisi sopimusosapuolten sopimusvapauteen. Ilman kestävästä rahoitusmallia velvollisuus käyttää CC-lisenssiä kiihdyttää kotimaisen tieteellisen julkaisutoiminnan taloudelliseen mahdottomuuteen. Tämä riskeeraa kotimaisen tieteellisen julkaisemisen taloudellisen kestävyys, koska rinnakkaisversion vapaa käyttö murentaa tilaus- ja muun tuottopohjan.

CC-lisenssillä julkaistut kotimaiset tieteelliset artikkelit ja muut julkaisut eivät kerrytä, eivätkä ole oikeutettuja saamaan kopiointikorvauksia, jotka ovat olleet vuosikymmenten ajan keskeinen tulonlähde kotimaiselle tieteelliselle julkaisutoiminnalle. Niillä korvauksilla julkaisijat ovat pystyneet rahoittamaan esimerkiksi arkistojensa digitointia ja avaamista verkkoon. Tilaustulojen lisäksi kotimaisilta tieteellisten lehtien kustantajilta häviävät myös kopiointikorvaukset.

Ehdotamme, että avoimuuden takaava lisenssi (käyttölupa) voidaan toteuttaa myös kollektiivisella sopimuksella, jossa määritellään käyttöoikeudet ja -ehdot (avoimesti julkaistava tai rinnakkaistallennettava versio, jakelualusta, tekniset rajaukset, kaupallinen/ei-kaupallinen käyttö) ja oikeudenhaltijoille maksettava korvaus. Näin yhdistetään kustannus- ja sopimustransparenssi kotimaisen tiedejulkaisemisen kestävästä rahoitukseen. Tällaisen kollektiivisen lisenssi- eli käyttölupasopimuksen voisi solmia keskitetysti kotimaisten tieteellisten lehtien osalta esimerkiksi FinELib, tutkimusorganisaatio tai tutkimusrahoittaja Kopioiston kanssa.

Ehdottamallamme kollektiivisella sopimusratkaisulla varmistetaan avoin saatavuus ja oikeuksien hallittu jatkokäyttö vaarantamatta kotimaisen julkaisemisen taloudellista kestävyttä ja elinmahdollisuuksia.

Pidämme hyvänä, että osalinjauksen tavoitteen 4 toimenpiteessä 3 on huomioitu avoimiin lisensseihin liittyvä koulutus ja tuen saanti sekä tieto saatavilla olevista lisenssimahdollisuuksista. Haluamme kuitenkin korostaa, että avoimeen julkaisemiseen liittyvät tekijänoikeudet tulisi sisältyä näihin koulutuksiin tasapuolisesti saatavilla olevien eri lisenssi- ja julkaisuvaihtoehtojen kanssa.

Ehdotamme, että toimenpiteen 1 loppuun lisätään:

”FinELibin tiedelehtisopimukseen sisältyy oikeus julkaista kaikki artikkelit joko välittömästi avoimena tiedelehdessä tai rinnakkaistallentaa ne ilman julkaisuviivettä Creative Commons (CC) -lisenssillä.

Avoimuus tai rinnakkaistallentaminen välittömästi tai julkaisuviiveellä voidaan toteuttaa myös sopimusperusteisesti, ilman tietyn standardilisenssin (esim. CC-lisenssin) pakollisuutta, edellyttäen, että avoin saatavuus ja sallitut käyttötavat määritellään sopimuksessa. Samaa periaatetta noudatetaan organisaatioiden omissa avoimen julkaisemisen sopimuksissa.”

Ehdotamme, että toimenpiteen 4 loppuun lisätään:

”Suositeltavana julkaisukanavana pidetään myös sellaista kotimaista julkaisuportaalia (esim. Journal.fi), jossa avoin saatavuus ja sallitut käyttötavat määritellään sopimusperusteisesti ilman tietyn standardilisenssin (esim. CC-lisenssin) pakollisuutta.”

Ehdotamme, että tavoitteeseen 4 lisätään uusi toimenpide:

”Avoimen saatavuuden ehtoja ei sidota yksinomaan tiettyyn standardilisenssiin (kuten CC-lisenssi), jos avoimuus ja käyttö on mahdollista toteuttaa sopimusratkaisulla, joissa avoin saatavuus ja sallitut käyttötavat sekä maksettava korvaus määritellään sopimuksessa.”

Ehdotetuilla lisäyksillä turvataan kotimaisen julkaisutoiminnan kestävyys tuomalla selkeästi esille, että avoimuus voidaan toteuttaa myös kollektiivisen sopimuksen kautta, jolloin käyttöehdot ja korvaukset määritellään sopimuksella. Myös kollektiivisen sopimuksen mallissa tieto on saatavissa avoimesti, välittömästi ja yksittäiselle käyttäjälle maksutta.

Kommentoi osalinjausta yleisesti:

Kopioisto kiittää mahdollisuudesta kommentoida lehti- ja konferenssiartikkelien avoimen saatavuuden osalinjausta.

Avoimuus on kaikkien yhteinen tavoite, ja haluamme edistää sitä tavalla, joka turvaa myös kotimaisen tieteellisen julkaisutoiminnan elinvoiman. Useat osalinjausluonnoksen kirjaukset – välitön avoimuus ilman embargoa, viipymätön rinnakkaistallentaminen sekä CC-lisenssien ensisijaisuus – kaventavat tekijöiden ja kustantajien sopimusvapautta sekä haastavat kotimaisten tieteellisten julkaisujen taloudellista kestävyttä ja toimintaedellytyksiä.

Ehdotamme siksi yhteistyössä toteutettavaa kollektiivista sopimusratkaisua, joka perustuisi sovittuihin käyttöoikeuksiin ja avoimesta julkaisemisesta maksettaviin käyttökorvauksiin. Taho, joka haluaa edellyttää välitöntä avoimuutta (esim. FinELib, tutkimusorganisaatio tai tutkimusrahoittaja), sopii Kopioiston kanssa kotimaisten tieteellisten artikkelien avoimesta tai rinnakkaisesta julkaisemisesta sovitulla kotimaisella julkaisukanavalla (esim. Journal.fi) ja maksaa tekijänoikeuskorvauksen oikeudenhaltijoille Kopioiston kautta. Tällä mallilla yhdistämme avoimuustavoitteen sekä varmistamme, että oikeuksien hallinta säilyy tekijöillä ja kustantajilla, kotimainen tieteellinen julkaisutoiminta säilyy tulevaisuudessakin ja avoimuus toteutuu hallitusti ja kestäväällä tavalla.

Yksikään tieteellinen julkaisu ei synny ilmaiseksi ilman, että kustantaja on investoinut siihen sekä rahallisesti että henkilötyöllä. Jos kustantajan mahdollisuudet saada taloudellista tuloa julkaisuista evätään, yhtälö on kestämaton. Välittömästi julkaistujen rinnakkaisversioiden vapaa käyttö (esim. CC-lisenssillä) syö käytännössä kotimaisilta kustantajilta mahdollisuuden saada tuloa tieteellisestä julkaisusta tilauksien tai muun vastaavan jakelukanavan kautta. Jos edellytetään kaikkien kotimaisten artikkelien avointa julkaisemista tai rinnakkaistallentamista ilman viivettä CC-lisenssillä, tulee tämän tapahtua kestäväällä rahoitusmallilla.

Kuten olemme edellä esittäneet, tähän on olemassa kollektiiviseen sopimusmalliin perustuva kotimainen ratkaisu. Kopioisto edustaa laajasti kotimaisten tieteellisten julkaisujen kustantajia ja artikkeleiden kirjoittajia heidän valtakirjalla Kopioiston hallinnoitavaksi antamien oikeuksien perusteella ja pystymme yhteistyössä esimerkiksi Tieteellisen seurain valtuuskunnan ja FinELibin kanssa rakentamaan toimivan sopimusmallin, jossa avoimesta julkaisemisesta maksettava korvaus kanavoidaan tieteellisten julkaisujen oikeudenhaltijoille. Kollektiivinen sopimusratkaisu tasapainottaa taloudelliset vaikutukset kollektiivisten korvausten kautta ja mahdollistaa siirtymän avoimuuteen kestäväällä tavalla. Kotimaisen tieteellisen julkaisutoiminnan säilyttäminen on myös aivan keskeistä kansallisen huoltovarmuuden ja kotimaisilla kielillä tapahtuvan tieteellisen julkaisemisen näkökulmasta.

Kotimainen kollektiivinen sopimusmalli

- Turvaa kotimaisen tiedejulkaisukentän rahoitus pohjaa ja riippumatonta laatua;

- Mahdollistaa välittömän ja yksittäiselle käyttäjälle maksuttoman avoimuuden ilman, että tekijöiden ja kustantajien sopimusvapaus tai tekijänoikeudet murentuvat;
- Tasapainottaa taloudelliset vaikutukset kollektiivisten korvausten kautta tekijöille ja kustantajille.

Haluamme myös tuoda esille, että rinnakkaistallennusvelvollisuuteen liittyy esimerkiksi omaisuudensuojaan kytkeytyviä oikeudellisia ongelmia, joita professori Petri Mäntysaari on tarkastellut vuonna 2026 Hanken School of Economics -julkaisusarjassa julkaistussa raportissaan ["Tieteellisten julkaisujen rinnakkaistallentamisvelvollisuudesta, akateemisesta vapaudesta ja oikeusvaltioperiaatteesta"](#).³

³ Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/d6b1ebc9-b8dd-4f8f-bd0c-19c790e58f7c/content>.